

VALUE OF SOCIAL INTELLIGENCE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

VALENȚĂ INTELIGENȚEI SOCIALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR

Aurica BUZENCO, PgD, University Lecturer.
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
ORCID ID: 0000-0002-5168-7186

Carmen-Emilia PÎNZARU, student,
programul de studii Psihopedagogie,
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
ORCID ID: 0009-0008-9308-2135

CZU: 373.2:316.6

DOI: 10.46727/c.27-28-09-2024.p70-75

Abstract. *The topicality of the topic is justified by the attention given to the sociology of emotions by the social sciences, which are part of a broad and welcome movement to shift the emphasis from ideology and discourse to the reality of the socio-cultural world, by the current character and importance of the formation of social intelligence among educators from preschool education.*

The importance of the theme is determined by the need to develop the social intelligence of educators, as a factor of their efficiency and orientation towards professional success. The targeted target results from the content of international documents regarding the decisive value of social intelligence for the professional training of teachers: in the Education Development Strategy for the years 2014-2020 „Education-2020”, the European framework of key competences for lifelong learning includes social and civic competences, which refer to personal, interpersonal and intercultural competences and to all forms of behavior that allow each person to participate effectively and constructively in socio-professional life.

The professional career in modern society has become an important means of social integration, because modern societies are based on complex economic relations where everyone can find a place in life through professional activity.

In conclusion, we can say that social intelligence represents the knowledge or understanding that a person needs to activate effectively and comfortably for himself and others in social life.

Keywords: *social intelligence, preschool education, educators, career, integration, social skills*

Relevanța temei este subliniată de interesul acordat sociologiei emoțiilor de către științele sociale, parte a unei ample și binevenite tendințe de mutare a accentului de la ideologie și discurs către realitatea lumii socio-culturale. Totodată, actualitatea și semnificația formării inteligenței sociale la educatori din învățământul preșcolar sunt incontestabile. Importanța acestei teme este evidențiată de nevoia dezvoltării inteligenței sociale în rândul educatorilor, aceasta fiind un element esențial pentru sporirea eficienței lor și pentru direcționarea către succesul profesional.

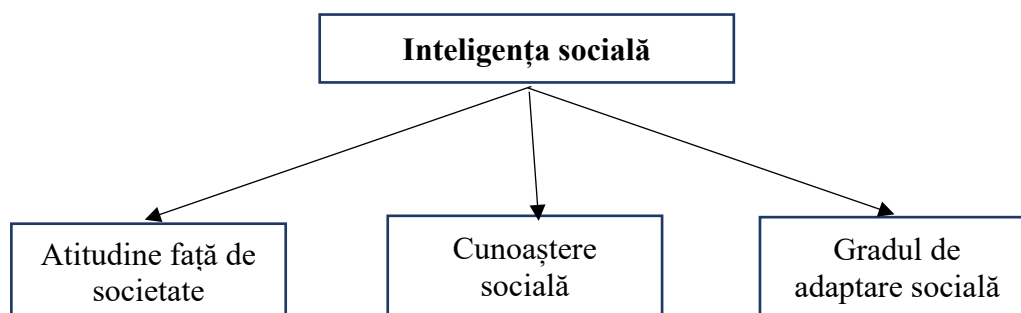
În afara aspectelor biologice și psihologice, în prezent, inteligența este discutată și în raport cu mediul social specific, atât ca factor determinant cât și ca mediu de exprimare.

Inteligența socială reconfigurează percepția asupra lumii și a omului. Cercetările realizate la nivel global au demonstrat că principalul factor al succesului în viața și activitatea unei persoane este inteligența socială. Cu cât nivelul acesteia este mai ridicat, cu atât cresc șansele individului de a accede la poziții mai favorabile în cadrul societății [7].

Conform Wikipedia, *inteligența socială* reprezintă abilitatea de a gestiona eficient relațiile sociale complexe. Aceasta este evaluată printr-un scor, similar inteligenței academice. Spre deosebire de testul IQ, nu există un test standardizat pentru SQ. Inteligența socială nu este un atribut

fix, ci o structură complexă de competențe cognitive care facilitează echilibrul dintre individ și mediul său. Un individ își poate îmbunătăți scorul SQ prin ajustarea atitudinilor și comportamentelor în interacțiunea cu mediul social [3].

În 1920, Edward Thorndike identifică și definește conceptul inteligențelor multiple. Pe lângă inteligența academică, Thorndike introduce și conceptul de *inteligență socială*, descriind-o ca fiind „abilitatea de a înțelege și de-a interacționa eficient cu oameni de diferite sexe și vârste, manifestând înțelepciune în relațiile umane”. În 1937, alături de Stern, autorii propun măsurarea inteligenței sociale prin trei componente: *atitudinea față de societate*, *cunoașterea socială* și *gradul de adaptare socială* [12].

Figura 1. Componentele inteligenței sociale (după E. Thorndike și S. Stein 1937)

Se consideră că inteligența socială se deosebește de inteligența academică și această diferență devine evidentă în viața cotidiană. De exemplu, unele persoane care reușesc în rezolvarea problemelor academice pot întâmpina dificultăți în gestionarea situațiilor sociale. Aceștia pot avea probleme în a se înțelege cu ceilalți, în timp ce alte persoane, care nu excelează în domeniul academic, pot avea o relaționare eficientă și o reacție adecvată în contexte sociale. Inteligența socială include, în mod evident, cunoștințe și abilități legate de interacțiunea socială [5].

Comun definițiilor prezentate mai sus, este ideea că inteligența socială se referă la cunoașterea și înțelegerea necesare pentru a interacționa eficient și confortabil în viața socială, atât pentru sine cât și pentru ceilalți. Totuși, studiul inteligenței sociale necesită o dezvoltare continuă, având în vedere că, în prezent, selecția nu se bazează doar pe inteligență sau competență profesională, ci și pe comportamentul nostru față de noi înșine și față de ceilalți.

Cercetările din domeniul inteligenței sociale susțin ideea că oamenii dispun atât de un creier social, cât și de unul cognitiv (analitic). Ambele sunt implicate, prin interacțiunea lor constantă, în procesul de învățare. De asemenea, există o influență reciprocă între *competența socială* și cea *emoțională*, influențând astfel relațiile și comportamentele sociale dezvoltate de formabili. Astfel, cei care își gestionează constructiv experiențele sociale au relații mai armonioase cu colegii și profesorii, comparativ cu cei care manifestă un comportament predominant negativ. Aceștia din urmă tind să fie mai competenți din punct de vedere social, mai populari și mai acceptați de către colegi. În acest fel, acțiunile lor față de colegi vor fi mai constructive, reducând probabilitatea de a genera conflicte. Formabilii cu o inteligență socială ridicată vor putea exprima mai ușor emoțiile fără teama de a face acest lucru și vor recunoaște cu mai multă ușurință elementele comunicării nonverbale, pe care o vor utiliza eficient. În fața unor sentimente de îngrijorare sau frică, ei nu vor reacționa defensiv. Dezvoltarea inteligenței sociale încă din etapa școlară va reprezenta un avantaj pentru formarea caracterului și personalității lor, consolidând moralul, optimismul, încrederea în sine și autonomia [15].

Formarea cadrelor didactice reprezintă un aspect central în toate etapele de dezvoltare a societății, până în prezent, subliniind necesitatea stringentă a dezvoltării competențelor profesionale pentru a atinge standardele valorice europene și pentru a se alinia la idealurile naționale. Educatorii din învățământul preșcolar sunt percepuți atât ca agenți ai acțiunii educative, cât și ca subiecți ai unor analize multidimensionale – pedagogice, psihologice, psihosociale și axiologice. Aceste

cercetări conturează dimensiunile profesionalismului educatorilor, evidențiind măsura în care aceștia dețin competențele necesare pentru dezvoltarea continuă în cariera lor și pentru a-și asigura eficiența profesională [2, p.308].

Potrivit autoarei Otilia Dandara și echipei de autori ai lucrării *Materiale pentru profesori, diriginți și elevi*, cariera profesională a devenit, pentru omul secolului XXI, principalul mijloc de integrare socială. Acest lucru se datorează faptului că societățile moderne se bazează pe relații economice complexe, iar individul își poate găsi un loc în viață prin activitatea profesională [4].

Cariera profesională reprezintă rezultatul întregului parcurs de viață, deoarece implicarea noastră în muncă și rezultatele obținute sunt influențate de sistemul nostru de valori, de calitatea educației, de abilitățile dobândite și dezvoltate de-a lungul timpului. În acest sens, putem identifica diverse etape în evoluția carierei, care nu se limitează doar la activitatea profesională propriu-zisă. Proiectarea carierei este un proces continuu, care capătă caracteristici specifice în funcție de diferitele etape ale vieții. Pentru ca o persoană să își planifice eficient cariera, este esențial să fie susținută de factori educaționali, care să ofere îndrumare și orientare în acest proces [ibidem].

Procesul de formare a cadrelor didactice din educația timpurie începe cu *pregătirea inițială* în cadrul învățământului superior și continuă cu *formarea continuă*, care include perfecționarea și dezvoltarea profesională. Pregătirea inițială a educatorilor presupune dezvoltarea competențelor esențiale pentru această profesie prin activități gnoseologice și praxiologice specifice, care le permit să răspundă cerințelor complexe ale educației timpurii [10, p.27].

Formarea inițială a cadrelor didactice din educația timpurie va asigura: -înțelegerea modului în care, în procesele didactice, ideile și comportamentele indivizilor se influențează reciproc într-un mod benefic pentru toți participanții, fie că sunt direct sau indirect implicați în procesele educaționale pe termen lung; -crearea și înțelegerea de către specialiști, manageri și educatori a unor teorii psihopedagogice și psihosociologice relevante; -înțelegerea modului în care se desfășoară diferite procese de grup, cum ar fi aderarea la grup, rolurile, normele, factorii de coeziune, gândirea colectivă și performanțele de grup; -conturarea unui comportament prosocial activ, esențial într-o societate bazată pe cunoaștere, și dezvoltarea cunoașterii de sine și a cunoașterii reciproce ca fundament pentru o atitudine profesională solidă în cariera didactică; -alegerea și utilizarea adecvată a scopurilor propuse, precum și a celor mai eficiente metode de instruire (individuale sau de grup, active sau pasive); -responsabilizarea socială și culturală a formatorilor și a cursanților deopotrivă; -dezvoltarea unei etici profesionale specifice meseriei de educator în educația timpurie; -formarea unei abordări multiculturală în realizarea proceselor educaționale, luând în considerare în mod constructiv diversitatea culturală [1].

Formarea continuă este percepută ca un proces de avansare profesională, nu doar ca o metodă de remediere a deficiențelor din pregătirea inițială. Profesionalizarea poate deveni o parte esențială a identității profesionale, reflectând modul în care îți prezinți meseria și responsabilitățile. Sistemul de formare continuă ar trebui să urmărească implementarea unui program care vizează dezvoltarea a cinci tipuri de cunoștințe, considerate esențiale pentru competențele și abilitățile de bază, inclusiv: -capacități operaționale, capacități cognitive și de concepție strategică, capacități relaționale, sociale și capacități de creație [ibidem].

Autoformarea este o componentă esențială a unui concept pedagogic fundamental, care se referă la înțelegerea funcției și structurii specifice activității de (auto)formare și (auto)dezvoltare a personalității umane, cunoscut sub numele de autoeducație. Elemente de autoeducație sunt întotdeauna prezente în actul educațional, deoarece autoeducația face parte integrantă din conceptul de educație. Nu există educație fără implicarea activă a educatului, deci fără autoeducație. Aceasta implică efortul personal de a se dezvolta și reprezintă „activitatea conștientă și intenționată pe care un individ o desfășoară pentru formarea și perfecționarea propriei persoane” [6, p.33].

În acest context, formarea profesională inițială și continuă a cadrelor didactice din educația timpurie trebuie să fie un proces de evaluare constantă a indicatorilor de calitate. Acest lucru este esențial în condițiile schimbărilor rapide, pentru a asigura motivarea continuă și stimularea creativității educatorilor și managerilor din educația timpurie, astfel încât să răspundă cerințelor moderne. Procesul de formare continuă ar trebui să ofere un mediu favorabil pentru învățarea

independentă. O organizare eficientă a atestării contribuie la consolidarea statutului educatorului în societate, la promovarea conștiinței identității profesionale și cetățesti, și la alte aspecte relevante [13, p.45].

Formarea cadrelor didactice, în special a celor din educația timpurie, nu poate urma aceleași principii și strategii ca în alte profesii, dată fiind specificitatea rolului pedagogic:

a) Profesia de educator se înscrie în categoria profesiilor care „lucrează cu oamenii”. În exercitarea activității profesionale, educatorul interacționează nu doar cu colegii, ci și cu diverși actori educaționali, precum părinți și comunitatea educațională.

b) Meseria de educator face parte din profesiile umaniste, implicând propunerea unui proiect educațional pentru copil, iar succesul depinde în mare măsură de cât de bine rezonază acesta cu nevoile și interesul copilului.

c) Profesia de educator necesită o autodezvoltare continuă, pentru a răspunde cerințelor în schimbare din domeniul educației timpurii.

d) Sistemul educațional este o „organizație de procesare a cunoștințelor”, care nu doar că posedă o cultură organizațională proprie, dar creează și un conținut destinat transmiterii către copii. Stăpânirea acestei culturi joacă un rol central în pregătirea profesională a educatorilor.

e) Conținuturile activității profesionale ale educatorului sunt în continuă evoluție, iar formarea acestuia trebuie să se concentreze pe dezvoltarea unui profesionist adaptat cerințelor moderne ale educației timpurii [8].

Reforma învățământului din Republica Moldova necesită formarea unor educatori capabili să lucreze în noile condiții sociale ale unei societăți informatizate. Acest lucru implică pregătirea cadrelor didactice din educația timpurie să fie flexibile și adaptabile din punct de vedere profesional, astfel încât să răspundă constant schimbărilor din societate, educație, cultură și nevoilor individuale ale copiilor [9].

În contextul integrării europene a Republicii Moldova, Cadrul european al competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții include competențe sociale și civice, care vizează abilități personale, interpersonale și interculturale, precum și comportamente care permit fiecărui individ să participe eficient și constructiv la viața socio-profesională. Competențele civice, care includ aspecte precum democrația, justiția, egalitatea, cetățenia și drepturile civile, facilitează participarea activă și democratică la viața socială [11].

Desigur, nu se poate trece cu vederea nici transmiterea normelor etice de comportament și formarea unei atitudini corecte față de realitate și față de oameni, precum și dezvoltarea abilităților de evaluare și apreciere obiectivă a informațiilor, faptelor, realității, profesiilor și comportamentelor umane [17]. În acest context, rolul adaptiv al inteligenței sociale devine din nou evident, facilitând integrarea acestor norme și valori în practica profesională și interpersonală.

Variabilele inteligenței sociale sunt reprezentate de credințe, dorințe, emoții, așteptări, valori și planuri de autoreglare care pot fi activate fie ca reacție la situațiile externe în care se află o persoană, fie ca răspuns la stimulii interni pe care acea persoană îi experimentează.

Procesul complex de formare profesională vizează înțelegerea valorilor care stau la baza normelor sociale. Deși valorile au un caracter absolut și reprezintă idealul oricărei societăți, ele se manifestă în contextul normelor sociale, care variază de la o societate la alta și chiar în diferite etape ale dezvoltării unei societăți. Aceste valori reflectă modul în care, în funcție de determinările situaționale, tradiții și obiceiuri, ele sunt mobilizate prin intermediul normelor care reglementează acțiunea socială. Atitudinile față de valori se reflectă în modalitățile concrete și individuale, care pot fi conforme cu normele sociale [14].

Valorile inteligenței sociale se manifestă la nivel intrapersonal prin următoarele aspecte: *imaginea de sine pozitivă*-comportamentul social este influențat de percepția pozitivă asupra propriei persoane, afectând atât viziunea asupra lumii, cât și asupra propriilor comportamente; *acceptarea dificultăților*-oamenii interpretează stimulii în funcție de importanța pe care o au situațiile respective pentru ei, abordând dificultățile ca pe oportunități de învățare; *rezistența la multiple solicitări*-se referă la cunoașterea socială, care are un caracter ambivalent, fiind atât conceptuală cât și procedurală, și implică capacitatea de a face față diverselor cerințe și presiuni;

orientare spre succes-reprezintă un scop sau obiectiv spre care se tinde, având ca țintă realizarea obiectivelor personale și profesionale; *empatie*-este un construct esențial al inteligenței sociale, bazat pe cunoașterea și înțelegerea trăirilor altora, fără de care nu se poate realiza identificarea cu emoțiile și experiențele partenerilor; *conștiința socială*-se referă la ansamblul reprezentărilor, mentalităților, cunoștințelor și concepțiilor oamenilor, reflectând existența și interacțiunile lor sociale; *înțelepciunea socială*-exprimă modul în care se organizează și funcționează grupurile sociale, fiind o componentă cheie în gestionarea relațiilor interumane și a dinamicii de grup; *integritatea*-reprezintă congruența între gânduri, emoții, valori, standarde și fapte, asigurând coerența în comportamentele și deciziile personale; *responsabilitatea socială*-reflectă preocuparea de a întreprinde acțiuni care protejează și îmbunătățesc bunăstarea societății, precum și interesele proprii; *rezonanța socială*-valorizează inteligența socială bazată pe soluțiile adoptate și pe maniera de realizare a strategiilor de acțiune în diverse situații, pentru obținerea unui plus de eficiență [16].

Abilitatea socială, capacitatea de a relaționa și de a empatiza este esențială pentru formarea unui cadru didactic din educația timpurie ca viitor profesionist. În același context, un cadru didactic care a dezvoltat competențe de interacțiune socială cu mediul educațional și nu numai, reprezintă un specialist valoros în integrarea socială. Inteligența socială, în acest context, implică un sistem de schimburi și interacțiuni complexe. Putem identifica două componente fundamentale: prima se referă la adaptarea la cerințele mediului educațional timpurii, un aspect important pentru sistemele educaționale contemporane. A doua componentă vizează calitatea dezvoltării personalității. O dezvoltare solidă a personalității individuale este, fără îndoială, o premisă necesară pentru integrarea socio-profesională viitoare a cadrelor didactice [5].

În concluzie, inteligența socială este considerată o dimensiune esențială a laturii spiritual-morale a personalității, iar valorile sale constituie un construct care modelează personalitatea umană, permițându-i să atingă un nivel înalt de profesionalism în mediul educațional și social. Funcțiile inteligenței sociale facilitează menținerea unei corelații constante între individ și contextul social, asigurând astfel integrarea eficientă și armonioasă în diversele aspecte ale vieții profesionale și personale.

Manifestarea inteligenței sociale a cadrelor didactice din educația timpurie este strâns legată de natura activităților educaționale desfășurate. În diferite etape ale procesului educativ, aplicabilitatea funcțiilor inteligenței sociale devine foarte importantă. Realizarea obiectivelor educaționale se bazează pe utilizarea funcției comunicative, esențială pentru interacțiunile cu copii, colegi și părinți. În ceea ce privește dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din educația timpurie, funcția reflexiv-corecțională devine prioritară, având un rol central în evaluarea și îmbunătățirea abilităților personale și profesionale.

Formarea cadrelor didactice trebuie să constituie o strategie esențială pentru adaptarea sistemului educațional la cerințele societății contemporane și pentru garantarea calității procesului educațional. Acest lucru poate fi realizat prin dezvoltarea inteligenței sociale, care joacă un rol fundamental în îmbunătățirea interacțiunilor dintre educatori și copii, în facilitarea unei comunicări eficiente și în promovarea unui mediu educațional pozitiv și inclusiv.

Bibliografie:

1. CEBANU, L. Tendințe moderne în formarea inițială a cadrelor didactice. În: *Revista Științifică a Universității de Stat din Moldova*, nr. 5 (25), 2009. pp. 24-26.
2. COJOCARU-BOROZAN, M., PAPUC, L. Fundamentele științelor educației. Manual universitar. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2014. 446 p. ISBN 978 - 9975-46-207-5.
3. Cultura organizațională [on-line]. [citată 2 septembrie 2024], Disponibil: <https://conspecte.com>
4. DANDARA, O., SCLIFOS, L., ȘULEANSCHI, S., GINCU, S. *Curriculum la Modulul „Dezvoltarea Personală și Proiectarea Carierei”*[on-line]. Chișinău, 2016, [citată 25 august 2024], Disponibil: <https://ceda.md>

5. DUICU, C. Inteligența socială – O Altfel de inteligență? [on-line]. [citat 28 august 2024], Disponibil: <https://www.asecib.ase.ro>
6. JINGA, I. Educația permanent. București: E.D.P.1979, 151 p.
7. MALAI I., PLATON I. Studiu empiric privind dezvoltarea inteligenței sociale la adolescenți [on-line]. [citat 25 august 2024], Disponibil: <http://dir.upsc.md>
8. NEGARĂ, C. Formarea inițială a profesorului de informatică: aspecte didactice. În: *Revista Științifică Studia Universitatis*, nr.5(35). Chișinău: USM, 2010.
9. OBOROCEANU V. Formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi prin tehnologiilor informaționale și comunicaționale. Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău:UPSC, 2016. 200 p.
10. PAVEL, M. Formarea inițială a viitorilor învățători prin utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicațiilor. Teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău: UST, 2015. 191 p.
11. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” [on-line]. [citat 28 august 2024], Disponibil: <https://mecc.gov.md>
12. THORNDIKE, R. L., STEIN S. An evaluation of the attempts to measure social intelligence. In: *Psychological Bulletin*, 1937, pp. 275-285
13. ȚURCAN (BALȚAT), L. Formarea toleranței pedagogice a cadrelor didactice. Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău, 2015, 196 p.
14. ZAGAIIEVSCHI, C., COJOCARU-BOROZAN, M. Educație pentru dezvoltare emoțională și sănătate mintală. Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă”, 2014. 192 p.
15. АНУРИН, В. Интеллект и социум. Введение в социологию интеллекта. Новгород: издательство Н-городского университета, 1997. 258 с.
16. МИХАЙЛОВА (АЛЕШИНА), Е.С., ТЕСТ, ДЖ. ГИЛФОРДА, И М. САЛЛИВЕНА, Диагностика социального интеллекта: методическое руководство, 2-е изд., СПб., ГП «ИМАТОН», 2002, сс.34-41
17. ШАЙ, У. Интеллектуальное развитие взрослых. Психологический журнал, № 6, 1998. 320 с.